

AUTORUL ROMÂN PE SCENĂ

în dezbatere

MOȘ CRĂCIUN ȘI COMISARUL POLITIC

Spectacolul românesc intră în Europa fără dramaturgia română! Întrebarea care se pune imediat este: cit de românesc mai poate fi el?... lei un Shakespeare de aici, de peste Canalul

Mîneicii, un Bulgakov de la el, de acolo, mai convingi și un Pirandello să investească alături de Gregorio Rizo cîteva piese în această afacere păguboasă care e România, și ai făcut o aglomerare de kitschuri și capodopere, show-ul internațional este gata! Se aplaudă, se laurează, se premiază, că așa sîntem noi, geniali, cînd e vorba să intrăm separat, unul cîte unul, în Europa! Din această pripeală, dramaturgul român se trezește pe dinafară, cînd s-au dus pașapoartele la vizat, al său s-a rătăcit undeva. Cît despre Caragiale nu-i o problemă, e în exil la Berlin, la nevoie poate fi luat și din mers... După atîta criză, după atît spectacol al străzii, teatrele au în sfîrșit febră. Febra premiilor! Cum aud de un festival, de o reuniune, de un concurs, la Londra, la Sao Paulo, la Cislambad, fac și pe dracu' în patru ca să participe, măcar la Cislambad, să culeagă cevașile lauri... «Ai văzut cu ce Shakespeare au venit românii ăia care au făcut revoluția?» «Da' ce, Shakespeare este român?» «Ei, nu-i chiar român, dar de unde autori români, n-ai auzit și văzut ce-a fost acolo la ei?... Abia se dezmeticesc, abia se alfabetizează, abia intră în economia de piață, abia învață să numere fără abaci!» Dacă cineva a declarat cu o anume ocazie că Shakespeare este român, am să-l continui spunînd că nu orice autor român este un Shakespeare! Și totuși, de ce unii regizori și directori de teatru (de multe ori una și aceeași persoană) sapă groapa dramaturgiei române cu o sîrguință atît de sinucigașă?... Ca să-l citez doar pe unul dintre aceștia (din păcate, și cel mai redutabil), «piesele românești valoroase pot fi numărate pe degetele unei singure mîini pentru că în ultimii 45 de ani, la noi s-a scris în condiții false, despre probleme false!» O asemenea declarație, făcută de un regizor capabil să adapteze texte din greaca veche dar care a uitat să citească în limba maternă, strepezește orice dorință de dialog! Iar tăcerea cu care-i primită afirmația, rostită nu de un fitecine, dovedește că o parte de vină e și a exegeților noștri, care n-au reușit, nu au avut curajul pînă acum să stabilească locul dramaturgiei noastre acolo unde i se cuvine. Pentru că, după această (des)calificare estetică, Iona, Paracriserul, Matca, Proștii sub clar de lună, Mobilă și durere, O sîrbătoare princlară, Iertarea, Chîlîmla, Acești Ingeri triști, Diogene cîlnele, Gluga pe ochi, Fata Mor-

gana, Mansarda, Ingerul bătrîn, Evul Mediu întîmplător, Amurgul burghez, Noaptea e parohia mea, Echila de zgomote, Jocul vîleji și al morșii, Vîrul Shakespeare, Concurs de frumusețe, Misterul Agamemnon, Într-o dîlmineață și multe altele n-au existat, a existat numai neantul valahl! Încerc să-mi închipui un regizor ungur, sau ceh, sau polonez, sau francez, declarînd că autorii unguri, sau cehi, sau polonezi, sau francezi nu există, nu știu să scrie! Că marele Andrzej Wajda ar fi capabil să iasă în fața publicului polonez și să spună: «În stagiunea asta voi pune un Cehov pentru că nu există nici o piesă poloneză care să merite atenția mea!» Cum ar primi o asemenea afirmație criticii, scriitorii, publicul polonez?... Din păcate, vestitul regizor al unei «Trilogii» pe care a montat-o într-adevăr de mai multe ori decît degetele sale de la mîini și picioare nu numai că face o astfel de afirmație dar, ca director în Teatrul Național, a avut în ultima stagiune două eșecuri răsunătoare (nu întîmplător), cu două piese românești (Sorescu, Mazilu). Și, în loc să-și facă un examen sever de conștiin-

ță, directorul Naționalului povestește întîmplări pitorești, bucălate, despre așa-zisele sale succese reputate peste hotare ca regizor plătit cu bucatul Adevărul este că în locul unei colaborări cu un asemenea teatru, dramaturgul român este bîntuit de gîndul deloc șugubăz că fostul director al teatrelor, C. Măciucă, cel care îi demola piesele în numele Tamarei Dobrin, azi face același lucru ca director-adjunct al Naționalului, în numele lui Andrei Șerban! Al celui Andrei Șerban care declară că se dorește «un Moș Crăciun, ce aduce daruri din teatrele lumii!» Un Moș Crăciun flancat de un fost comisar politic? Ce poate fi mai util și mai ispititor pentru un teatru care dorește să treacă la economia de piață cu subvenție de la stat?... După un astfel de mariaj «ideal» ce mai poate să sper dramaturgul român? Să descopere un regizor-director care, citindu-i în sfîrșit un text inedit, să nu mai declare cu indignare: «Acest text nou nu este vechil...» După cum ar mai fi o ultimă variantă: Autorul (care a rămas în țară) să nu aducă regizorului-director (care a venit de afară) nici un text pentru a fi refuzat. Dar, în asemenea situație, vai de dramaturgul care a îndrăznit să-i ignore vocația demolatoare! Pentru că fără niște texte românești pe care să le poji ignora, refuza, ce plăcere mai ai să aduci de peste hotare valoroasele, strălucitoare, inegalabilele piese străinel...

IOSIF NAGHIU

TÎNGUIRE CU NĂDEJDE

Ține-mi Muză mîna tare, căci nu fu pe lume treabă mai anchetată ca Dramaturgia Română!

Ca un mădular ostentit și lenevos ea așteaptă mucegăită o mină tînă, gingașă, care să-i înfloreze moleșala și să-i învîrtoșească măduva. Mi-e ca degetele butucănoase să n-o sperie și, Doamne ferștel, să o vedem retrăgîndu-se pe veci în zbîrciturile pline de amintiri și de jeg. Așa că să-mi fie îngăduit să șed pe marginea șanțului în care zace și să tînguiască lăsînd pe seama unor suflete curate aplecarea și pe seama unor mîini nepătate gîdilăturile ce vor face minunea. Și de se va scula, mă voi lăsa fără cîrtire popit de dînsul!

Fiecare nație e datoare să îngrijească de copiii săi, oricum ar fi aceștia, fără să se rușineze de progeniturile schiloade și mai ales fără să-i înstrăineze! Cu ochii împăienjenii Mama privește acum la dolofanul stupit de o lume întreagă, ce zburdă prin ograda surorii vitrege Franța, și cu icnete de obidă Tatăl leagă fără spor ostrețele printre care mucoșii se strecoară plescîind la gîndul troacei pline.

«Domnul e Domn și-n șanț/dar Șanțul e șanț și cu domnul în el.»

Cum să-i ții, Doamne!

Unde sînt eroii tăi, Dramaturgie Română? Unde sînt căutătorii de absolut insurjecționați în ingineri și secretari? Unde sînt poeziile, bancurile sau aforismele cu liniuță de dialog în față? Unde sînt doctorii, șefii de vamă, coloneii sau activiștii care «se jucau» pe toate scenele odată? Unde sînt zecile de vizionări care pe lîngă vigilența regimului consfințeau și «vîna» autorului?

S-a muiaț vîna, asta el Bătrînii dragonizează îndelung neavînd parte de un Sf. Gheorghe, iar tinerii își pierd sîmînța în brazdele miilor de gazdel!

Dar nul Asta nu poate să rămînă așal Undeva, într-un canal, lîngă o conductă prin care apa caldă curge de două ori pe zi, este un tînăr care disprețuiește gazetele, televizorul și femeile.

În fiecare zi e la repetiții, în magazinele de costume, în podurile teatrelor, la montarea decorurilor, ascultă vorbele actorilor și seara scrie. Hîrtia se luminează supt panna lui și canalul trosnește înfiorat. El scrie PIESA. Și va ieși. Trebuie să. ne pregătim pentru această clipă.

Să putem traduce repede textul din engleză și să ieșim cu el în lume.

Pe malurile șanțului șezui și nădejdea din mine tînguii.

13 martie 1992

ALEXANDRU DABIJA

Redacția amintește că opiniile exprimate, ca și modul de formulare al acestora aparțin exclusiv autorilor.